

Fischer Árminné Gyászjelentése

Nagymamám [Fischer Árminné, szül. Schwartz Katalin] gyászjelentése egy korabeli újságból.

A nagymamám Szegeden halt meg, 1925-ben. A szegedi zsidó temetőben van eltemetve, a sírköve mind a mai napig megvan. Döbbenetes volt, amikor a férjemmel kutakodva rátaláltunk a sírra a folyondárok és vadrózsák alatt.

Nem tudom sem azt, hogy hol született, sem azt, hogy pontosan mikor [Mint a gyászjelentésből kitűnik, Fischer Árminné Schwartz Katalin 1925-ben, 69 éves korában halt meg. Tehát 1856-ban született. -- A szerk.]. Nagypám és nagyanyám valahol Pesten vagy környékén találkozhattak. Csodaszép fiatal nő volt ekkortájt Schwartz Katalin, valamivel fiatalabb nagypámnál [20 évvel volt fiatalabb, mint a férje. -- A szerk.]. A nagymamám családja lehet, hogy Pesten élt. Hogy a nagypapám éppen hogy került Pestre, mit csinált ott, nem tudom.

Pesten házasodtak össze, egy darabig ott is éltek. Utána költöztek Pusztatenyőre, onnan Csókára. Feltételezem, hogy nagy házban éltek, ahol sok gyerek elfért. Hogy milyen bútorok voltak, nem tudom, nem maradt róluk fénykép, sem másfajta ábrázolás. A nagymama vezette a háztartást, nevelte a gyerekeket. Sok cselédje volt: magyarok és szerbek, akik akkor még nagyon jól megfértek egymással, megtanulták egymás nyelvét is.

Egy értelmiségi zsidó család tagja lehetett, mert természetes volt, hogy nagyszüleim az 1800-as évek végén, az 1900-as évek elején operába jártak. Nagyanyám kedvenc operája a "Salome" volt, nagypámé a "Márta". Hogy voltak-e könyveik, erről később nem mesélt a mamám, vagy hogy járattak-e újságot. Nyaralni biztosan nem voltak soha, mert az uradalomban az intézőnek mindig ott kellett lennie, mindenért ő felelt.

Már a nagyszüleim asszimilált magyar zsidóknak vallották magukat: nem tartották a zsidó hagyományokat, sem semmiféle zsidó szokást. Nem beszéltek sem héberül, sem jiddisül. Nem véletlen, hogy az anyám sem tudott, nem is tanították, vagy taníttatták a gyerekeket héberül. Amit én jiddisül tudok, azt apámtól tanultam, aki viszont maga ugyan nem volt zsidó, de zsidó kereskedők között forgott, ő ott tanult meg bizonyos kifejezéseket.

A nagyszülők, ha nem akarták, hogy megértsék őket, a gyerekek, aztán később az unokák előtt is, de egymás között is németül beszéltek. Számolni a nagymama haláláig csak németül tudott. Viszont erkölcsükben, felfogásukban magyar érzelmű zsidók voltak.